

Witchcraft

BF

1410

B42

Z85

PRESIDENT WHITE LIBRARY.
CORNELL UNIVERSITY.

Witchcraft

BF

1410

B42

Z85

PRESIDENT WHITE LIBRARY.
CORNELL UNIVERSITY.

2991 (39)
Stukken
betrekkelyk
de afzetting
van
D^r. Balth. Bekker.
1692.

C ~~7470 B444~~

A

ARTICULEN

Voor te stellen aen

D^o. B: B E K K E R.

Dat de ziel des Menschen op het lichaem werckt: niet datter is een noodzakelijckheyd in de natuur buyten God, nog dat de ziel is een *Modus Corporis*, of een dunner lichaem, dat door sijn beweging der dikker lichamen gaende maakt; maer dat alle wercking onser ziel, op onse lichamen alleen afhangt van de samenvoeging des Scheppers, die het behaagt sekere denckings der ziele, te voegen met sulcke bewegingen des lichaems, als hy wil.

Dat dan alle dese werckingen der zielen op onse lichamen, aen God geensints ontrekken de eer, die hem toekomt, als Schepperen onderhouder onser zielen en lichamen.

Dat den selven Schepper niet mag bepaelt werden, in sijn magt omtrent eenige geesten of lichamen: het zy die met een lichaem vereenigt zijn, of niet: en dat hy de dencking van alle geesten kan voegen aen de bewegingen van allerly lichamen, na sijn welbehagen.

Dat dan de denckingen der goede en quaade Engelen, gevoegt zijnde door den Schepper, met de bewegingen van sulcke lichamen, als hy wil het sy in den Hemel of op der Aerden, verscheyde werkingen kunnen voortbrengen.

5.
En dewijl alle Engelen Schepselen zijn, wiens magt van dencken alleen van den Schepper afhangt, en de lichamen Schepselen zijn, wiens bewegingen alleen van den Schepper afhangen, en dewijl de samenvoeginge van die gedagten der Engelen met die bewegingen der lichamen alleen van God afhangen: so blijft God de hoofd oorfaeck van alle die werckingen die toegeschreven kunnen werden aan de goede en quade Engelen, alleen heet quaat der sonde afgesondert.

6.
Wanneer dan de Gereformeerde Kerck, de plaatsen der H: Schrift, aengetrocken in het Boeck genaemd de Betoverde Werelt in sulcken sin verstaat, dat de goede en quade Engelen dadelijke werckingen hebben gedaen, en noch dagelijcx doen, kan haer uyt dien hoofde niet te last geleyd werden, dat sy den Schepper en Onderhouder, de Eer van sijn wonderdaden ontnemt, of de Leere der Saligmakende genade verduystert.

7.
Bekent daerom *D^r. Bekker* dat hem leet is, dat hy de Gereformeerde Kerck, de Reformateurs, de Instellers van de Catechismus, en Confessie, en alle Leeraers hier van beschuldigt heeft. Oock dat hem leet is, dat hy dese serieuze saak, somtijts oock in een Satyrische stijl en de N. Nederlandsche Oversettinge te hart, en met al te grooten oneerbiedigheyd heeft gehandelt.

8.
En of wel door de verscheydenheyd der betekenis van eenige Grondtaals-woorden, sommiger Schriftruur-plaatsen konde lijden sulcken sin, als in het gemelte Boeck de selve word gegeven, gelijkse niet kunnen, datter echter geen noodzakelijckheyd is, sulx een gewrongen, en met konst uytgevonden sin de selve toe te digten, nademael staende der gewone Verklaring, de Eere Gods, en Leer der Saligheyd gesalveert blijft.

9. Dat

9.
Dat de gemelde Schriftuur-plaatsen, soo niet mogen werden verklaerd, als dat sy souden aenlopen tegens den Catechismus, en bysonder de Artijkelen der Confessie, de welcke sijn E: heeft onderrekent.

10.
Wyders bekent sijn E: dat door het maken der Extracten geensints in sijn gevoelen verongelijkt is, nademael de Gedeputeerde tot die saak, het gene hy seyde niet wel geëxtraheert te zijn, aengeboden hebben te veranderen, of hem self te laten veranderen, na sijn innerlijck gevoelen.

11.
Desgelijcx belooft hy, den Eerwaerden Kerkenraad te regtvaardigen in hare handelingen en proceduren, tegen sijn Boeck en het uytgeven van dien gehouden.

12.
Belooft oock sig, soo in 't Schrijven als Prediken, te houden aen de Formulieren van eenigheyd, en in het toekomende niets, rakende de Godsgeleertheyd uyt te geven, als na voorgaende visitatie en approbatie des E: Classis.

13.
Word oock aen hem gelaft, dat sijn Boeck 't welcken de Kerkenraad van Amsterdam en de Christelijcke Synodus eenparig, soo als het daer legt, heeft verfoeyt, door een openbaer geschrift voor de geheele wereld sal herroepen, om dat in gemelde Boeck, seer veel verdrayingen der H: Schriftuur gevonden worden, om dat het aanloopt tegens de Leer der Gereformeerde Kercke, en de Formulieren van eenigheyd, by hem aengenomen, en ondertekent, en daer door een groot en algemeyn schandael, aen veele goede Christenen gegeven is.

14.
Indien D^r. Bekker, niet en soude gelieven, dese Conditien aan te nemen, dat men als dan, sal genoodsaakt werden, tot wegneming, van alle Ergernisse, sijn E. voor den tijdt van

6 weken, van zijn dienst, by provisie te suspenderen, en als dan
vorder op sodanige middelen bedacht te zijn, die Efficativen
zijn, en waar door den voortgang, van zijn Boek gestuyt, de
dierbare waarheydt, der Heylige Schrift bewaart, en de seer
ontroerde Gemeente, onder ons, in Rust gebracht, en onder-
houden mag worden.

Was geteekent

23 Aug: 1691.

LEONARDUS GROENEWEGEN,

P. t. Scriba.

ARTICULEN

Tot satisfactie aan de Eerw. Classis
van Amsterdam,

Van

D^o. BALTHASAR BEKKER,

Overgeleverd den 22 January 1692.

Wegens syn uytgegeven Boek, genaamd de

BETOVERDE WERELD.

Tot AMSTERDAM,

By GERARDUS BORSTIUS, Boekverkoper aan den Dam,
op den hoek van den Nieuwendyk. 1692.

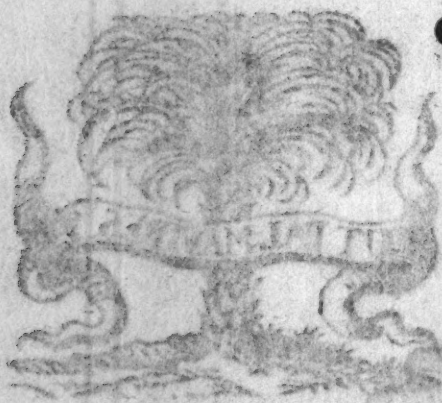
*Uytgegeven door ordre en last des Eerw: Classis van
Amsterdam.*

Den 25 January 1692.

Was getekent

BERNARDUS HOMOET.

Classis p. t. Scriba.

(3)
ARTICULEN

Tot satisfactie aan de Eerw. Classis
van Amsterdam,

van

D^o. BALTHASER BEKKER,

Overgeleverd den 22 January 1692.

Wegens syn uytgegeven Boek, genaamd de

BETOVERDE WERELD.

Angaande myn geschrift *de Betoverde Wereld* betuige ik ondergeschreven in ene reine Conscientie voor God, geen ander oogmerk gehad te hebben, als de eere des groten Gods ende onses Saligmakers Jesus Christus, van wege des roems hunder godlike werken voor te staan, ende de Kristen wereld, ware 't mogelyk te suiveren van het overblyffel der bygelovigheden, die de gemeenschap met het Pausdom in vorige tyden over haar gebracht heeft.

Maar gemerkt sommige my verdacht hebben, als of in het stuk der leere van de Geesten misschien het selve dachte met de Sadduceen, en de onsinigheden van Spinoza: so is 't, dat ik by desen my selven voor elx gewisse wel duidelik hebbe willen verklaren, dat ik van ganscher herten gelove

I. Datter Geesten zyn , van God geschapen , denkende wesens geheel wat anders in hunne nature en werkingen, als de Lichaamen of hunne werkingen kunnen zyn.

II. Dat dese Geesten zyn of menschelike, dat is, ons menschen door dé scheppinge gegeven, en voortgebraght tot een Lichaam, om met het selve vereenigd zynde te werken.

III. Of ook andere die tot geen lichaam zyn geschapen , om in de vereeniging met het selve , gelyk de menschelike ziele , te werken.

IV. De Geesten tot geen vereeniging met besondere lichamen geschapen, worden in de H. Schrift *Engelen* genaamd. Die dan geschift worden in *goede* en *quade*: Het Hoofd der goede Engelen *Michaël* zynde, gelyk hy die genaamd word *Duivel* ende *Satanas*, het Hoofd is van de quade.

V. Dat de goede Engelen hunner scheppinge volherdende, Gods Engelen genaamd worden : en dat Hy deselve gebruikt na syn believen in 't uitwerken sijner oordeelen, tot dienst syner uitverkorenen, en tot straffe der Godlosen: maar dat de bose Geesten van God afgefallen, en daarom naar hun hoofd des duivels Engelen genoemd, in de helsche verdoemenisse verstiten, en vyanden van de gelovigen zyn.

En aangaande 't Stuk van de werkinge der Geesten , neem gaerne over de 6. eerste Artykelen, my eerst door den Eerwaerden Kerkenraad , en daar na door de Eerwaardige Classis selve voorgehouden : luidende na de letter als volgt.

I. Dat de Ziele des menschen op het lichaam werkt. Niet dat 'er is ene noodzakelijkheid in de Natuur buiten God, noch dat de Ziel is een *modus Corporis*, of een dunner lichaam, dat door syne beweeginge de dikkere lichamen gaande maakt: maar dat alle werkinge onser Ziele op onse lichamen alleen afhangt van de tsamenvoeginge des Schepers; wien het behaagt, sekere denkingen der ziele te voegen met sulke bewegingen des lichaams als Hy wilde.

II. Dat

II. Dat dan alle dese werkingen der Zielen op onse lichamen aan God geenfins onttrekken de eere die Hem toekomt , als Schepper en onderhouder onser Zielen en Lichamen.

III. Dat deselve Schepper niet en mag bepaald worden in syne maght ontrent eenige Geesten of Lichamen ; het zy dat die met een Lichaam vereenigd zyn of niet : en dat Hy de denkingen van alle Geesten kan voegen aan de beweegingen van allerley lichamen , na syn welbehagen.

IV. Dat dan de denkingen der goede en quade Engelen gevoegd zynde door den Schepper met de beweegingen van fulke lichamen als hy wil , het zy in den Hemel of op der Aarden , verscheide werkingen kunnen voortbrengen.

V. En dewyl alle Engelen scheepselen zyn , welker magt van denken alleen van den Schepper ahangt , en de lichamen scheepselen zyn , welker beweegingen alleen van den Schepper ahangen ; en dewyl de tsamenvoeginge van die gedachten der Engelen met die beweegingen der lichamen alleen van God ahangen : so blyft God de hoofdoorzaak van alle die werkingen , die toegeschreven worden aan de goede en quade Engelen ; alleen het quaad der sonden afgesonderd.

VI. Wanneer dan de Gereformeerde Kerk de plaatsen der Heilige Schrift , aangetrokken in het boek genaamd de Betoverde Wereld , in sulken sin verstaat , dat de goede en quade Engelen dadelike werkingen hebben gedaan , en noch dagelyx doen , kan haar uit dien hoofde niet te laste geleid worden , dat sy den Schepper en Onderhouder , de eere van syne wonderdaden ontneemt , of de leere der saligmakende genade verduistert.

En vermits dan 't voorname verschil dat 'er overig is , hier op aan komt , dat God de Engelen , die de menschen verleid hadden , ter eeuwigverdoemenis soude veroordeeld hebben ; sonder dat hyse na dientyd enige werkinge ontrent 's menschen verleydinge toelaat ; de begeerlykheid eens door hem in de eerste verfoeking aangesteken , die het gansche herte verdorven heeft , de naaste oorzaak zynde van alle leugen , sonde en verleydinge in de wereld : so is het doch , dat

ik dit myn gevoelen nooit, ook noch niet, hebbe willen dogmatizeeren; of het ſelve voorgehouden als ſteunende op ſulke onweerspreeklike demonſtrationen, dat miſſchien hier ontrent niet wat anders ſoude kunnen gedacht werden; maar als myn byſondere gedachten aan de wereld hebbe willen bekend maken: altyd nog gereed blyvende, by overtuiging, door geſonde redenen, te veranderen; de Broederen alleen verſoekende, dit myn beſonder gevoelen ſo lang in my te willen dulden.

Ook verſekere enen jegeliken, dat nooit myn voorneemen geweest is, de gereformeerde Kerke te belaften, als ofſe uit een averechts opnemen van ene kennis en maght, die geen ſchepſel kan worden toegeſchreven, aan den Duivel op te dragen, nooit de gronden van de Kriſtelike Religie deugdelik hadde kunnen beweeran: vermits het geſchrevene alleen betreklik wil hebben gemaakt tot ſuperſtitieuſe menſchen, die wegens Paapſche en ongegronde voor oordelen ſprekende, niet en weeten watſe ſeggen of watſe beveſtigen.

Ende om weg te nemen alle verdere nadenkinge, bemerkte hebbende waar het meeft op aankomt, ſo wil ik my by deſen opreghtelik verklaren op alle die beſondere paſſagien, die my zedert voorgekomen zijn, als de gene zijnde, waar in de voornaamſte ſcrupulen der E. E. Broederen ſouden mogen reſideeren. Welke ik ook tot dien einde hier vervolgens aangeſtekend hebbe, ſo als in den allereerſten druk in 8°. alſmede in de eerſte en laaſte vermeerderde editie in 4to. op't beſcheidelykſte te vinden zyn.

Als by exempel.

- 1 §. 245. God en de Duivel, 't een Ryk ſtaat tegen 't ander: en
 I. b. 18. § 6. hoewel men den Duivel ſtelt onder Gods bedwang,
 I. b. 18. §. 6. ſyn Ryk openbaart ſich echter meeft. Men gelooft
 niet, dat God heden meer mirakel doet: maar den
 Duivel ſchrijftmen wonderen toe, die alle Gods
 werken in de Schrift vermeld te boven gaan.

- 2 §. 417. Te weten, datmen den schepselen niets toe en
 II. b. 9. §. 9. schryve dat den Schepper eigen is.
 II. b. 10. §. 13. En daarna. Dat noit Engel self, en door eigene
 kragt menschen door de Peste gedood heeft.

- 3 §. 502. Dat de H. Geest wat anders meent, dan een
 II. 17. §. 4. verworpen schepsel tot een so magtig Koningryk
 II. 18. §. 4. verheven, met den Schepper self te vergelyken.

- 4 §. 504. 505. Dat den Duivel ene heerschappye toegeschre-
 II. 17. §. 6, 7. ven word, die tegen Gods en Christus Koningry-
 II. 18. §. 6, 7. ke evenaart, so lang als dese wereld staat; ja
 ene magt die breeder dan Gods eigen Koning-
 ryke strekt.

Hoe kan God heerschen daar de Duivel heerscht,
 op sulke wyse als men daar van spreekt?

- 5 §. 762. Dat het Kristelyk Gelove met het algemeen ge-
 II. 34. §. 1. voelen, dat ik hier bestreden hebbe, niet en kan be-
 II. 35. §. 1. staan.

Ende voorts: Dat de vaste gronden van het Kri-
 stendom, en besonder in de Protestantsche Kerk,
 ongemerkt door dit gevoelen ondermynd, en, so-
 men 't van die kant bespringt, onhoudbaar is.

Ende noch. Een Atheïst behoeft geen andere wa-
 pening, dan dat gevoelen, daar ik in dit Boek van
 spreke, om het gansche Kristendom tot den grond
 toe neer te werpen.

Ende dan noch de volgende plaatsen.

6. § 242.
I. 18. § 3.

7. § 506.
II. 17. § 7.
II. 18. § 7.

8. § 507.
II. 17. § 10.
II. 18. § 10.

9. § 511.
II. 18. § 2.
II. 19. § 2.

10. § 516.
II. 18. § 7.
II. 19. § 7.

11. § 535.
II. 19. § 9.
II. 20. § 10.

12. § 536.
II. 19. § 10.
II. 20. § 11.

13. II. 21. § 6.
II. 22. § 6.

14. § 594.
II. 24. § 3.
II. 25. § 3.

15. § 595.
II. 24. § 5.
II. 25. § 5.

16. § 601.
II. 24. § 10.
II. 25. § 12.

17. II. 29. § 11.
II. 30. § 14.

18. § 677.
II. 30. § 1.
II. 31. § 1.

19. § 711.
II. 31. § 14.
II. 32. § 14.

20. § 726.
II. 33. § 2.
II. 34. § 4.

21. § 734.
II. 33. § 10.
II. 34. § 12.

22. § 735.
II. 33. § 11.
II. 34. § 13.

23. § 736.
II. 33. § 13.
II. 34. § 15.

24. § 738.
II. 33. § 15.
II. 34. § 17.

25. § 739.
II. 33. § 16.
II. 34. § 18.

26. § 762.
II. 34. § 2.
II. 35. § 2.

27. § 765.
II. 34. § 9.
II. 35. § 9.

28. § 768.
II. 34. § 12.
II. 35. § 12.

29. II. 35. § 2.
II. 36. § 2.

30. Ibidem §. 6, 7, 8.
Ibid. §. 13, 14.

Verklare derhalven, dat ik geen van dese plaatsen so verstaan wil hebben, dat ik iets daarin soude willen stellen, tot laste der Gereformeerde Kerk, in haar lichaam aangemerkt, ofte van derselver Leeraars myne waerde Medebroeders, die van de werkingen des Duivels spreken in conformiteit van de gemeene uitlegginge over den Catechismus Vrage 123. en 127; ofte ook de Schriftuurplaatsen, welke spreken van den aart des Duivels, syn vermogen, syn bedryf en wyse van doen, syn tegenwoordige staat en nakend verderf, verklaren volgens den twaalfden Artyskel onser Confessie, en andere passagien van de Formulieren van Eenigheid, by ons allen ondertekend.

Besonderlik begeer ik geen van die voornoemde plaatsen, en so daar diergelyke meer in myn voorschreeven Boek te vinden zyn, also verstaan te hebben, dat de Gereformeerde Kerk, en Leeraars als voorschreven, aan Manicheisterye souden vast zyn, ofte hare gronden niet wel gelegd hebben, om te bewysen dat Jehova God is, dat Jesus is de Christus, en de Schriftuur Gods Woord. Ofte ook, (om noch klaarder te spreken) dat de voorschreven Leeraars onser Kerken, niet verder gaande dan geseid is, niet en souden, behoudens hun gevoelen van de kracht en werkinge des Duivels, de voorschreven gronden kunnen staande houden, ofte de Gereformeerde Christelyke Leere tegen de Atheisterye voorstaan en bewaren. Meine ook niet, dat door hunne leeringen in manieren als voorschreven, de Duivel den Almachtigen God gelyk gemaakt, veel min boven hem verheven word.

By aldien nochtans den E. E. Broederen in 't lesen van myn Boek noch iets ontmoeten moghte, dat sy met dese myne verklaringe niet souden kunnen over een brengen: het sal tegen myn oogmerk en meinige also verstaan, ofte van my gesteld zyn; in voegen dat de woorden enen anderen sin medebrengen, dan ik daar in begrepen hadde. Versoekende dat het alles volgens dese myne ronde verklaring magh verstaan, ofte gehouden worden, als of 't niet geschreven ware.

Boven dit alles verklare nooit gedacht te hebben, iets te willen schryven, het gene met het wesentlyke van de Formulieren der
Eenig-

Eenigheid soude ftrydig zyn: en het gene in myn Boek fodanig zyn moghte, wil het voor het myne niet erkend hebben. En wat de verklaringe aangaat der bysondere Schrĳtuurtexten, looehene niet, dat verscheidene der selven ene min aanstotelyke uitlegginge dan de myne, hadden kunnen dulden: gelyk ook niet, dat onse Uitleggers hier en daar wel sachter hadde moghen zyn gehandelt geweest.

Voor het laatste betuige wel uitdrukkelyk, dat by aldien geweten hadde, dat het divulgeeren van dit myn gevoelen door den druk, so groote beweginge en ontiteltenisse in en buiten de Kerke soude veroorzaakt hebben: ik om des vredes wille, en de gerustheid van het gemeen, het gantsche werk liever onder my soude gesupprimeerd hebben: 't welk nu te laat zynde, belove met dese myne ondertekeninge, dit myn besonder gevoelen, in vervolg van tyd, nooit verder, of door publyke Predicationen, of Catechisatien, of Geschriften te sullen propageeren: bereidwillig blyvende, het gene tot het suppleeren van 't geheele werk alsnoch vereischt word, voor het uitgeven, eerst de visitatie en approbatie des Eerw. Classis van Amsterdam te sullen onderwerpen.

Vorders betuige ik by desen nochmaals, dat ik my houde aan de onverwrikbare gronden van de leere onser Kerken, sonder een enig hoofdstuk daar van in twyfel te trekken, die ik alle met malkander, ende elk in het besonder, nu by de vyf en dertigh jaren lang volstandig hebbe geleerd en voorgestaan, ende voorts gedurende myn leven voorstaan sal. So verre is het daar van daan, dat ene eenige van die gronden soude traghten te ondermynen. En soude het my oversulx smertelyk moeten voorkomen, verdacht te werden ter occasie van dit verschil, als of ik in de Leere niet gesond en ware, of met de Gereformeerde Kerke niet het selfde en geloofde in het stuk der Goddelike Voorzienigheid, en onafhankelyke medewerkinge in alle en een ieder werk syner Schepselen: welke werken alle, te gelyk met haar selven, van hem afhankelyk zyn, die alles in allen werkt. Want uit hem, ende door hem, ende tot hem zyn alle dingen. Hem zy de heerlykheid tot in eeuwigheid Amen.

Verklare verder; dat de genen dewelke aan de Engelen en Duivelen toefchryven enige werkinge op lichamen of op zielen, uit dien hoofde niet en kunnen beschuldigd worden, als offe aan de fchepfelen toefchreven het gene Gode eigen is. En nademaal verscheiden paffagien in myn Boek de Betoverde Wereld fouden gevonden worden, welke dit na't gevoelen van sommige Broederen fouden dicteeren, wederroepe daar op defelve by defen, en belove, in gevalle't felve Boek wederom moghte herdrukt worden; defelve ten genoeg van de Broederen te fullen veranderen.

B. BEKKER.

V. D. M.

Overweging van het Hooftpoint in D^r. Bekkers
Boek, genaamt de

BETOVERDE WEERELD,

Te weten, of de Duyvel op een Mensch werken kan.

En verdwaalde op de rechte weg te helpen, is gewisselijk een Christelijke deugd en weldaet, en kan voornamentlijk aen niemand mishagen die self verklaert dat hem daar mede dienst sal geschieden.

D^r. Bekker in de Voorrede voor het eerste Deel van zijn Boek *de Betoverde Weereld*, segt, dat hy het voor groote vriendschap sal achten, indien hem iemand met sachtmoedigheid van misverstand wil overtuigen.

Waerom men ook met goede reden mag vertrouwen, dat hy de navolgende bekenkingen niet voor onheusch sal opneemen.

Ik moet bekennen dat my in 't begin verscheide redenen wederhouden hebben om sulks te onderneemen, soo ten opfichte dat die saek by de Eerwaerde Classis nu als bygelegd scheen te zijn, als ook om dat soo veele geleerde Mannen reeds hunne pen daar over hadden te werk gestelt. Behalven mede dat D^r. Bekker, een oud Leeraer der Gemeente van de Stad Amsterdam, en een *Doctor Theologiae*, die soo veele jaeren achter een, sijne gedachten in die duystere en scherpsinnige stoffe en bespiegelingen gcoëffent had, gepresumeert moeste werden sijne stellingen dieper doorgront te hebben als ik, die van een andere professie zijnde, genoegsaem raeuw en als buyten mijne *sphæra activitatis* in dese saek viel.

Maar altoo seker persoon my, eenige dagen geleden, tot dese onderneemingen op sodanigen wijze aendreef, dat ik het niet en konde ontgaen, en ik de saek wat nader insiende bevond, dat de redeneeringen van D^r. Bekker swak en gebrekkelijk waren, heb ik op de waarheid steunende, dese mijne consideratiën daer over wel willen in 't licht geeven, te meer dewijl ik sag, dat veele verkeerdelijk onderricht, die heterodoxe stelling met een blinden yver bleven aanhangen.

En dewijl het voornaemste fundament of hooftpoint van D^r. Bekkers Boek, daer in voornamentlijk bestaat, dat de Duyvel, soo hy ter neder stelt, niet kan werken op een mensch, en dat deselve grontslag hem ontschietende, het gebouw by hem daer op gesticht, noodwendig vervallen moet, soo sal mijn oogmerk soo seer niet zijn, om

alle zijne bygebrachte passagien en stellingen besonderlijk en in't breede te verhandelen, maer alleenlijk om aen te wijzen, dat het gemelde sijn'gelegt fondement t'eenemaal los en wankel is.

Om dan het selve geschil, te weten, of de Duyvel op een Mensch werken kan, naer behooren te ontleeden, soo moet voor af ten wederzijde vast staen, wat het woord van *Duyvel* hier betekent.

Door den *Duyvel* sal men, volgens de bepaling van D^o. Bekker, (a) verstaan, een denkend wesen, geen mensch maar een Engel zijnde, die van God goed geschapen en van dien staet vervallen is.

Dit denkend wesen moet een lichaam hebben, of enkel een geest zijn, want dus verdeelt de Heer Bekker alle de Schepselen. (b)

Indien nu de Duyvel een lichaam heeft, soo moet het selve lichaam gelijkformig met het onse, of van een andere gestalte en hoedanigheid zijn.

Is het gelijkvormig met het onse, soo lijdt het, naer de redeneringe van D^o. Bekker selve, geen tegenspraeke, of de Duyvel kan op den mensch als even lichamelijk zijnde, werken, en dan is het geheele disput uit.

Of soo D^o. Bekker segt, dat de Duyvel een ander soort van een lichaam, of ook gantschelijk geen lichaam heeft, soo vraeg ik, hoe hy dat weet, want uyt de natuurlijke reden, soo hy segt, (c) weet hy niet dat 'er een Duyvel is, en kan hy oversulks door deselve natuurlijke reden ook niet weten wat schepsel dat het is, en wat voor eigenschappen en hoedanigheden hy heeft.

Gelijk dan ook de Heer Bekker ziende, dat zijne stelling van sodanigen 't sy lichamelijken of onlichamelijken Duyvel, uyt de voorsz. reden niet te halen noch te beweeran is, zijne toevlucht neemt tot de H. Schrift, alwaar hy segt, dat de Duyvel insommige plaetsen een geest genaemt werd, en dat een geest nog vlees nog beenen heeft. (d)

Aengaende het eerste, dewijl hy self bekent, (e) dat in de H. Schriftuur het woord *Geest*, in 't Hebreeuws *רוח* en in 't Grieks *πνεῦμα*, beide soo wel de wind en zijne lichaemen als een geest betekent, hoe kan dan D^o. Bekker uyt die twee woorden ieder van een equivocatie of meervoudige betekenis zijnde, een vastgaende stelling maken, om daer mede ontwijffelbaer uyt de H. Schriftuur aen te toonen, dat de Duyvel onlichamelijk is, en alleen in een denkend wesen bestaat.

En indien hy sulks niet en kan doen, gelijk hy 't ook niet gedaen heeft, met wat fondement kan sijn E. dan seggen, (f) dat de Duyvel als geen lichaam hebbende, op een mensch niet werken kan.

Soo als dan ook verders niet en volgt, als de Duyvel al geen vleesch noch

(a) Pag. 41
ic. part. 2.
in 40. it.

pag. 7.
39 & 40.

(b) pag. 26

(c) Pag.
34. junct.
pag. 39.

(d) Pag.
41. §. 7.
junct.
pag. 39.
& 40.

(e) Pag. 4.
§. 7.

(f) Pag.
214. &
passim.

noch beenen hadde, dat hy daerom geen licchaem soude hebben, door dien ontallijke lichamen in de natuer werden gevonden die geen vlees of beenen zijn, als by voorbeeld, de hoofdstoffen der geschapene dingen, die men gemeenelijk de elementen noemt; de *Meteora*, de Son, Maen, Sterren, en andere lichamen, die uyt dunne, lichte en vuurige stoffe bestaen, mitsgaders de lucht, die bewogen zijnde de wind genoemd werd, welke mede geen vlees noch been hebbende, echter niet na-laet een licchaem te zijn, 't geen hooge toorens en andere sware gebouwen om ver smijgende toont dat het op lichamen werkt.

Maer genomen men stond D°. Bekker toe, dat alle lichamen, 't welk nochtans notoirlijk, als vooren gesegt, onwaer is, uyt vlees en beenen bestonden, en dat de Duyvel als geen vlees of been zijnde, overfulks ook geen licchaem hadde, laet ons dan eens sien, wat onmogelijkheid dat 'er voor de Satan soude zijn, om sonder licchaem op den mensch te werken.

D°. Bekker bekent (g) dat de Duyvel den eersten mensch heeft verleyd.

(g) pag.
102. § 4.

Dit sodanig zijnde, soo volgt daer uyt onwedersprekelijk, dat de Duyvel op den selven mensch heeft gewerkt, dewijl het woord van *verleyden* een werking insluyt.

it. pag.
108. 109.
40. *passim.*

En schoon ons nevens den Heer Bekker onbewust is op wat wijze de Satan sulks heeft verricht, soo moet het voor 't oogmerk van dit vertoog genoeg zijn, dat de Duyvel, soo als D°. Bekker toestaat, den mensche verleyd heeft: en dat ook D°. Bekker wyders niet kan tegenspreken, of de Duyvel heeft deselve verleydinge te weege gebracht, of met een licchaem, of door sijn geest.

Is de Duyvel onlicchaemelijk, gelijk D°. Bekker hem stelt, en heeft hy het nochtans met een licchaem gedaan, soo heeft de Duyvel daar toe een ander licchaem gebruykt of aengenomen, en daar door op den mensch gewerkt.

Of soo hy door sijn geest en sonder lichaem den eersten mensch heeft verleyt, soo heeft de Duyvel, schoon een geest zijnde, insgelijks op den mensch kunnen werken, om reden, als hier vooren geseght is, dat die verleydinge een werking mede brengt.

D°. Bekker (h) en die sijne stellingen zijn toegedaen, schijnen sich te willen behelpen met een uytvlucht of voorwendsel, dat de Duyvel door sijne wederspanningheid aen den mensch een quaed exempel soude gegeven hebben, en dat hy in dien sin gesegt of verstaen moet werden den eersten mensch te hebben misleyd, sonder eigentlijk op den selve gewerkt te hebben.

(h) Pag.
118. § 24.

En dewijl die objectie sommige in de waarheid niet al te vast gegrond zijnde, in een twijfeling brengt, even al eens of de saeke also gelichet waere, soo sal het niet ondienstig zijn, de vergesochtheid en ydele speculatie van deselve uytvlucht alhier kortelijk aen te wijsen.

Want behalven dat sodanig voorwenden regelregt aenloopt tegen het Historisch verhaal van de H. Schriftuur, wegens den val der eerste voorouderen, ons by Moses in het Boek der Scheppinge medegedeelt, soo is het selve, ook wat nader op de toetsen van de reden eerkunst gestelt zijnde, van de beste gehalte niet.

Want, indien men seggen wil dat dit quaed exempel van den Duyvel den mensche tot verleydinge gestrekt heeft, soo vraeg ik D^r. Bekker, hoe de mensch aen de kennisse van de ongehoorsaemheid der Duyvelen gekomen is? Heeft hy die overtredinge gesien met lichamelijke ooggen, of heeft de Duyvel het hem gesegt, geschreven of met gebaerden bekend gemaakt, soo moet hy dan een lichaem hebben, en alsoo op den mensch hebben kunnen werken.

Of heeft de Duyvel naar den geest en sonder lichaem kennis van sijn begaane misdaed aen den mensche gegeven, en alsoo, door een indruk op desselfs gemoed, de misleidinge veroorzaakt, soo heeft de Satan als een geest op den geest van den mensche gewerkt.

Of soo men, om in desen den Duyvel buyten een werkelijke verleydinge te houden, wilde seggen, dat God of de goede Engelen den mensch tot sijne onderrichtinge en afschrik den val der Engelen souden hebben geopenbaart.

Soo dient daar op kortelijk tot antwoord, voor eerst, dat het vergehaalt, en ook irreligieus is 't selve, tegens de klare text van de H. Schriftuur aan, te sustineren; en ten anderen, dat, indien sulks waer was, de geseide val der wederspannige Engelen, den mensch dan eerder soude afschrikt hebben van het quade, en dat men niet kan seggen, dat de mensch, doenmaals noch in een goede en onbevleete staet zynde, daer door eenigfints verleyd soude wesen, alsoo weinig als een vroom en deugdsaem man tot steelen kan aengelokt werden, als hy hoort dat een misdadige om sijn diefstal met de koorde gestraft is.

Sulks dat, als men dese beknibbelinge verder soude willen voortaan, de Duyvel sijne gepleegde wederspannigheid aen den mensch door God of sijne goede Engelen, tot 's menschen verleydinge, dan moeste bekend gemaekt hebben.

Door God kan hy het gewisselijk niet hebben gedaen, dewijl die, als de goedheit selve, geen werktuig kan zijn om inand in sijn eeuwig verderf te brengen, behalven ook dat God in sodanigen gevalle een dienaar van

(3)
van den Duyvel soude geweest zijn, 't welk t'eenemaal ongerijmt en godloos is te sustineren.

Ende soo kan ook de Duyvel sijne gemelde overtredinge tot misleyding van den mensch aen den selve niet hebben geopenbaert door de goede Engelen, alsoo die, mede volgens bekentenisse van Do. Bekker selve, Gods dienaers en beschermers der geloovigen zijnde, in den dienst des Heeren volherden, (i) en sich overfulks niet sullen laten gebruyken om den mensch te verleyden.

(i) pag.
39. & 216.

Invoegen dat de opgemelde tegenwerping in alle haere leeden en deelen vervallende, de Duyvel, hoedanig men de saak ook neemen wil, den mensche verleyd en op den selve gewerkt heeft.

En indien dan de Duyvel op den mensch heeft gewerkt, en uyt sijne gesteltenisse heeft kunnen werken, so kan hy ook als nog daar op werken.

Ten ware men konde aenwijzen dat hem die magt sedert benomen was.

Het welk den Heer Bekker; mijns oordeels, niet sal kunnen doen.

Want dat men hier toe soude willen bybrengen, dat de Satan in het 2de Capittel van de Openbaringe Johannis gesegt werd gebonden te zijn, soo is die text, volgens het seggen van Do. Bekker selve, mysterieus, en daer men niet sekersten desen regarde uyt kan besluyten. (k).

(k) Pag.
106. & 14.

Maer ten anderen kan Do. Bekker sich tegens my van die passagie te minder bedienen, naer dien hy sich daer over nader uytende, wyders segt, (l) dat met de gebonden Satan, voor het sekerste, aldaer betekent werden de boose menschen, en niet de duyvel; 't welk wy om gevoegswille hem alhier sullen toestaan.

(l) ibid.

Gelijk hy ook verder segt, (m) dat de Apostels Petrus en Judas in hunne Zendsbrieven van de banden en ketenen der afgevalle Engelen gewagende, mede niet te verstaen zijn van den duyvel, maar van de verspieters die ten tijde van Mozes naar het lant Canaän gesonden waren, en inde woestijne gestorven en begraven zijn.

(m) Pag.
46 en 47.

Men voege hier nevens, dat de Schriftuurplaetsse door Do. Bekker uyt den Evangelist Mattheus aengetogen, alwaer gesproken werd van het eeuwige vuur, 't welk den duyvel en sijne Engelen bereid is, mede niet bewijst noch bevesticht dat de Satan geboeyt of gebonden legt, dewijl de Duyvel, volgens de Heer Bekkers eigene stelling, een geest zijnde, in een eigentlijken sin genomen, niet kan gesegt werden in een vuur te branden. Invoegen dat die passagie by gelijkenisse of figuurlijker wijze spreekende, geen argument voor den Heer Bekker medebrengt, naerdemacl hy selve bekent, *quod scriptura symbolica non sit argumentativa*, 't welk volgens sijne vertaelinge in het Nederduyts te seggen is, dat de Schrift by gelijkenisse spreekende niet en bewijst. (n)

(n) Pag.
82.

Het selve zy ook met eene gesegt ten aensien van de verdere mystique

que en allegorise Schriftuurplaetsen, door de Heer Bekker tot steun-
tel van 't gevangen leggen des Duyvels bygebracht.

En indien men de stelling van Do. Bekker noch wat verder over-
weegt, soo werd vertrouwt dat men hem sijne mislag noch korter en
klaerder kan bewijzen.

(o) Pag.
215.

Hy bekent en segt met duydelijke woorden, *dat de heilige Engelen
van tijd tot tijd in den dienst huns Heeren door de gantsche weereld uytgeson-*
den, verscheidene verrichtingen aan menschen hier op aarde doen. (o)

Het welk by my aengenomen en toegestaen zijnde, so staet tusschen
ons beide vast, dat een goede Engel of geest op een mensch werken kan.

En soo dan een goede geest, als van Godt geschapen met een be-
quaamheid om te kunnen werken, op een mensch kan werken ten
goede, soo kan ook door een en deselve reden een quade of afgevalen
geest op een mensch werken ten quade.

Want wat is de reden die Do. Bekker bewogen heeft, om te ont-
kennen de werkinge van den duyvel op den mensch, anders, als dat de
duyvel een geest en onlicchamelijk schepsel zijnde, op een mensch of
licchaam niet werken kan. Welke werking immers in 't regarde van
de goede Engelen, die, mede volgens sijne bekentenisse, geesten en on-
licchamelijke schepsels zijn, vast staende, soo kan dan Do. Bekker het
selve voor geen onmogelijkheid houden in de quade Engelen.

En sullen ook die gene die de voor aengetogene plaetse, met het gene
daer voorgaet en volgt, in het Boek van den Heer Bekker pag. 215.
nasion, klaerlijk bevinden, dat hy tusschen goede en quade Engelen
ten aensien van de mogelijkheid hunner werkinge, geen ander onder-
derscheiden stelt, als alleen dat de Duyvel, soohy segt, *gekerkert en
geketent sit.* Van welke ketenen of gevankenisse, mits het bovenge-
roerde, niet blijkende, so volgt dan uyt de stelling van Do. Bekker,
dat de quade Engelen soo wel kunnen werken ten quade als de goede
ten goede.

En hoewel dese saek buyten de natuurkunde, en t'eenemal van een
Theologise speculatie is, en dat ik, met het reets gededuceerde kun-
nende volstaen, my overfulks soude mogen dispensereren van de Philo-
sophie hier mede te mengen, soo sal ik echter ten overvloed, en, ge-
lijk de pleiters seggen, *in quantum pro*, naer de natuurlijke reden, *ex
praemissis & concessis*, soo veel tot beslechtinge van het geschil nodig
is, noch wat nader onderzoeken, of de Duyvel uyt sijne gesteltenisse
en eigenschappen op een mensch niet werken kan.

Ten dien einde sal het tot meerder klaerheid van saken niet ondien-
stig zijn, ietwes van het voorengesegde alhier op te haelen.

Do. Bekker verklaart uyt de natuurlijke reden den Duyvel niet te
kennen.

En dewijl hy evenwel toestaet dat 'er een Duyvel is, ~~so~~ vraegt men, welk van beiden hy begeert, of dat de Duyvel een enkele geest zy, of dat hy een lichaem hebbe.

Indien hy een lichaem heeft, volgens de voorgeroerde distinctie, dan is het verschil ten einde, dewijl Do. Bekker in zijn Boek toestaet, dat de Duyvel een lichaem hebbende, *Philosophicè* gereedneert, op een mensch werken kan.

Of soo hy seggen wil dat de Duyvel geen lichaem heeft, soo vraeg ik weder als vooren, hoe Do. Bekker dat weet, en waer mede hy het selve bewijzen kan.

En genomen hy beweest uit de reden dat de Duyvel geen lichaem hadde, 't welk nochtans Do. Bekker, volgens zijne eigene stelling, niet sal kunnen doen, so wil men dan verders wel gevraegt hebben, wat hindernisse den Duyvel soude kunnen beletten op een mensch te werken.

't Is seker, en Do. Bekker bekent, dat de mensch uyt ziel en lichaem bestaat, als mede dat de ziel een geestelijk geschapen wesen is. *

Cap. 4.

Engelijk de Duyvel, volgens het *systema* van Do. Bekker, met een lichaem op een lichaem soude kunnen werken, soo vraeg ik voorts, wat voor genoegsame redenen daer kunnen zijn, dat een enkele geest niet op een geest soude kunnen werken, en waerom dat God, die Almagtig is, sulks minder soude kunnen toelaten aen den Duyvel, als aen de goede Engelen, welkers werkinge op den mensch by Do. Bekker hier vooren is toegestaen.

Wyders vraeg ik Do. Bekker, of hy my kan bewijzen, dat 'er iets het allergeeringste in de natuur dood is, en niet werken kan.

Soo ja, dat hy my het selve gelieve aen te toonen, nevens de redenen waerom sulks voor dood en onwerkzaam te houden zy.

Of indien zijn E. dat bewijs onmogelijk is, soo werd gevraegt, of dan niet en volgt, dat ook de Duyvel kan werken.

En vermits de Satan, als volgens de stelling van Do. Bekker onlichamelijk zijnde, niet kan werken op een lichaem, soo vraeg ik eindelijk, of hy dan niet moet kunnen werken op een geest, en by gevolge mede op het gemoed of de ziel van een mensch: dan of Do. Bekker sufficiente redenen kan geven, waerom de Duyvel minder soude kunnen werken op de Ziel van een mensch als op een andere geest.

Want by aldien Do. Bekker als een Filosooph en Leeraer zijnde, imand van de rechte hoedanigheid eener saeke sal onderrichten, soo behoort hy immers reden te kunnen geven van zijne stellingen, voornamentlijk dewijl zijne opinie niet alleen tegens het gemeen gevoelen van de gantsche wereld, maar ook tegens soo veele duydelijke teksten en passagien van de H. Schriftuur aanloopt: waerom dan ook de enkele

le negative, als men onpartijdig ſpreken ſal, in deſen niet genoeg is.

En kan de Heer Bekker met ſimpel ontkennen hier te minder volſtaen; dewijl ſijn E. met my uit de natuurlijke reden diſputerende, de mogelijkheid van de werking des Duyvels, op voorgeven van deſſelfs onlichaemelijkheid niet kan tegenſpreken, of hy moet uyt deſelve reden kunnen aanwijſen, dat de Duyvel geen lichaam heeft, 't welk, als vooren geſegt, een ondoenlijke ſake is.

Sulks dat Do. Bekker ſijn geleyde grondſlag ontvallende, waer ſal dan het gebouw blijven dat hy daar op getimmerd heeft.

En hoe is het te verſchoonen dat Do. Bekker op ſoo ſlechte en wankelbare fondementen, het vermogen van den Almachtigen God, en ſoo veele mirakelen van de H. Schriftuur heeft durven beknibbelen en wraken.

Dis aliquem, ſodes, dic Quintiliane colorem.

Want dat hy ſegt dat ſijne ſuſtenuē ſoude dienen tot voorſtand van Gods eere en heerlijkheid, die het niet ſoude voegen den Duyvel ſoo veel macht toe te laten, ſo wil ik die proteſtatie gaerne ten goede aennemē, maer echter die de ſaek wat dieper inziet, ſal des gemelden Lee-
raers beooginge daer ſoo klaer niet in kunnen vinden, dewijl Gods eere niet meerder werd gekrenkt door de macht die hy aen den Duyvel toelaet, als dat de menſch door ſijne verdurventheid, die uyt den Duyvel, volgens bekenteniffe van Do. Bekker, (p) oorspronkelijk is, tot het quade gebracht ſoude werden.

(p) Pag.
100. 102.
108.

En ſoo werd ook de eere Gods niet meerder voorgeſtaen met te ſeggen, dat over al tegenwoordig te zijn alleen een eigenschap is van God, die geen ſchepſel kan toegepaſt werden, en dat men by gevolge niet ſoude mogen ſtellen, dat de duyvel allerwegens op aarde den menſche verleyden kan. Want naerdien de duyvel, volgens Do. Bekkers ſuſtenuē een onlichamelijke geest is, en een meenigte van diergelijke Engelen onder ſich heeft, (q) ſoo kan Do. Bekker, ſoo lang hem het pertinent getal der quade Engelen onbewuſt is, uyt hunne werkinge op de menſchen, geen overal tegenwoordigheit van den Duyvel beſluyten.

(q) Pag.
40. &
cap. 9.

Gelijk het ook eindelijk geen valable bewijsreden is, dat de Duyvel op den menſch niet ſoude kunnen werken, om dat Do. Bekker, ſoo hy ſegt, den Satan noit is gewaer geworden, dewijl hy ſelf bekend (r) dat het niet en volgt, ſooder geesten zijn, dat wy die ook verneemen moeten.

(r) Pag.
35.

Dit is dan het gene ik in 't korte op het gemelde boek wel heb willen aanmerken, niet om Do. Bekker, die ik vertrouwd dat het ſelve met geen quaed oogmerk geſchreven heeft, te beledigen, maer tot voldoeninge van 't verloek aen my gedaen, en om uyt een oprechte vriendschap te toonen, dat ſijn Eerwaerde onbeſwaert behoort te zijn van het voorſz. ongeſondeert gevoelen af te gaen.

Nicolaes Muys van Holy.

t'Amſterdam, By PIETER ROTTERDAM, Boekverkoper, 1692.

REQUEST

Aan de Eerwaarde

KERKENRAAD

Van

AMSTERDAM,

Overgelevert den 20. Maart 1692.

Ten eynde de suspensie van *D°. Balthasar Bekker* mochte
werden gecontinueert.

Tot AMSTERDAM,

By GERARDUS BORSTIUS, Boekverkooper,
aan den Dam, op de hoek van den Nieuwendyk.

REOUEST

Van de Eerwaarde

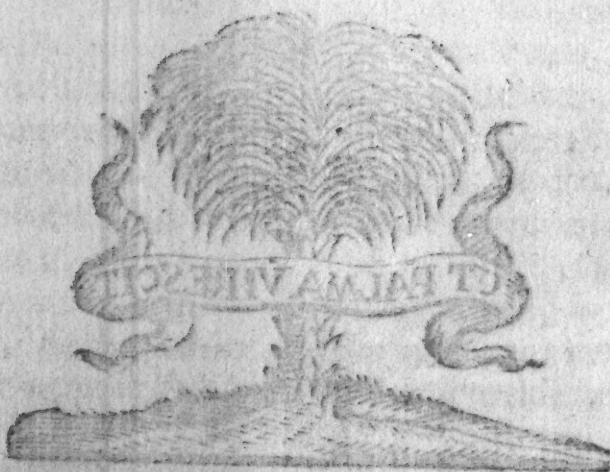
KERKENRAAD

Van

AMSTERDAM.

Overgenomen van de Amsterdamse

ten opzichte de schulden van de Betsche Willemskerk
worden goedgekeurd.

Te AMSTERDAM.

By GERARDUS BORSTIUS, Boekverkooper,
aan den Dam, op de hoek van den Nieuwendijk.

*Aan de Eerwaarde Predicanten, en
Ouderlingen, constituërende de E. E.
Kerkenraad van Amsterdam.*

GEven met alle behoorlyke reverentie te kennen de ondergeteekende Ledematen van de Gereformeerde Kerke binnen de Stad Amsterdam, dat het D^o. Balthasar Becker behaagt hebbende, in den voorleeden jaare 1691. door den druk gemeen te maken, in verscheyde deelen, seeker boek by hem geintituleert, *de betoverde Wereld*, en bevondenzynde by lecture van 't selve Boek, dat D^o. Becker daar meede gegeven hadde seer sware grieven, so aan de Gereformeerde Waarheyd, als aan desselfs eerwaarde Leeraaren; mitsgaders schandalen en ergernissen, binnen en buyten de waare Kerke; En also gebracht grooten laster over de Gereformeerde Leere, en desselfs getrouwe Bedienaren; derhalven de Supplianten met seer veel genoegen ook vernomen hebben, dat door U Eerwaarde eenpariglyk het gemelde Boek niet alleen is verfoeyt geworden, maar ook 't selve gedaan brengen ter behoorlyke kennisse van de Eerwaarde Christelyke Synodus, in de maand Augustus tot Edam vergaderd: Dat meede haar ongemeen aangenaam is geweest te bevinden, dat insgelyks de Eerwaarde Christelyke Synodus gantsch geen behaagen genoomen hebbende in de antwoorden van D^o. Becker, de Gecommitteerde van uw Eerwaarde voor de gemaakte extracten uyt het voorschreven Boek, hebben bedankt: mitsgaders gebillikt de becommerring en oordeel van U Eerw. in 't eenparig verfoeyen van 't voorsz. Boek van D^o. Becker, met byvoeginge van dat de Eerwaarde Christelyke Synodus, uyt eygen

leeturen en conform de extracten van Amsterdam, het selve Boek ook bevonden hadden vol onware en ergerlyke stellingen, en spreekwyfen, aanlopende tegens de heylige Schrift en Formulieren van Eenigheyd: als meede tegens de constante Leere, welke federt de tyden der Apostelen in de orthodoxe kerken, dienaangaande eenparig is geleert: En derhalven geoordeelt datmen de schandalen binnen en buyten de kerke gegeven, spoedig en *efficaciter* behoorde weg te neemen, met het voorz. Boek te supprimeren, het herdrucken soo veel mogelijk, te beletten; gelyk ook het verder uytgeeven van dat Boek, sonder approbatie: En voorts de Persoon van D^o. Becker gelaaten aan de dispositie van de Eerwaarde Kerkenraad en Classis van Amsterdam, om daar mede te handelen na kerkenordre, en zoo als sy tot wegneeminge der ergernis soude bevinden te behooren. Noch de Gedeputeerde gelast alle officien aan te wenden tot supprimeeringe van het gemelde Boek: En verder meede U Eerwaarde versocht, en gelast, om de handeling by deselve, ten reguarde van D^o. Becker aangevangen, sonder eenig tyd versuym, te voleyndigen; Immers deselve handeling uytterlyk te voltrecken voor den eersten September doen naastkomende, en't selve gedaan zynde, de geheele saak te brengen ter kennisse van de Eerwaarde Classis van Amsterdam, om by de selve Classis (des nodig zynde) daar ontrent gedaan te werden soodanige voorsieningen, als, tot wegneeminge van alle schandalen, bevonden souden werden te behooren: Dat ook wyders, het geene verder by de Eerwaarde Classis van Amsterdam soude mogen werden goedgevonden en gedisponeert, meede finaal soude moeten werden gedaan, binnen den tyd van twee maanden na dat de saake tot hare deliberatien soude wesen gebracht. Dat mede aan de Supplianten niet minder welgevallig zyn geweest de veertien Articulen, door U Eerwaarde, korts daar naar gedaan opstellen,

en D^o. Becker voorgehouden; en mede wel bysonderlyk de acht laatste van de selve articulen; sulx ook speciaal het sevende. Bekent daarom D^o. Becker dat hem leet is, dat hy de Gereformeerde Kerke, de Reformateurs, de Instellers van de Catechismus, en Confessie en alle Leeraars beschuldigt heeft, van dat sy (als in art: 6.) den Schepper, en Onderhouder de eere van syn wonderdaden ontnemen, en de Leere der saligmakende Genade verduysteren. Ook dat hem leet is dat hy deese serieuze saaken somtyds ook in een Satyrischen styl, en de Nieuwe Nederlandsche Oversettinge te hart, en met al te grooten on-eerbiedigheyd heeft gehandeld; soo mede het 8, 9, 12, en 14: Waar toe kortheyts-halven wert gerefereert; mitsgaders wel principalyk het 13 Articul, Word ook aan hem gelast dat syn Boek, 't welk de Kerkenraad van Amsterdam, en de Christelyke Synodus eenparig, soo als het daar leyt, heeft verfoeyt, door een openbaar geschrift voor de geheele wereld, zal herroepen, om dat in gemelte Boek seer veel verdrayingen der heylige Schrift gevonden werden, om dat het aanloopt tegens de Leere der Gereformeerde Kerke, en Formulieren van Eenigheyd, by hem aangenomen, en onderteekent, en daar door een groot en algemeen scandaal aan veele goede Christenen gegeven is. 't Welk alles so wel en ten hoogsten betamelyk begonnen, en by der hand genoomen synde, de Supplianten dan ook hoope gegeven hadde, in de eerste plaatse, dat D^o. Becker soude zyn overtuygt geworden, ende also de voorz 13 eerste Articulen hebben aangenoomen, en voldaan; Doch in de tweede plaatse, dewyl tot haar groot leetweesen D^o. Becker daar van bleef weygerende en in gebreeke, dat spoedig, en binnen den tyd door de Eerwaarde Christelyke Synodus geprefigeert, in constante yver voor de eere Gods, ende syne waarheyd, mitsgaders de goede naam en faam van soo veele Eerwaardige en getrouwe Bedienaren desselfs, by

't voorschreven Boek soo grootelyks geschonden, en bele-
 digt, insgelyks sonde syn voort geprocedeert geworden,
 ende de geheele sake ten eynde gebracht.
 vervolgens ook de persoon van *D. Becker*, nademaal hy van
 syne verfoeyelyke dwalingen niet af en stond en in gebreeken
 bleef, de voorgemelde gants billike Articulen van weegen
 U Eerw. hem voorgesteld, te voldoen, de bedieninge des
 Goddelyken Woorts, en der H. Sacramenten, mitsgaders de
 Oeffeningen van de gemeynschap der Heyligen in het genie-
 ten van des Heeren hoogwaardig Avondmaal, belet, op dat
 also die dwaalingen en ergernissen ten eersten uyt de Gemeyn-
 te des levendigen Gods mogten zyn geweert geweest, dog
 hebben de Supplianten ter contrarie tot hunner grooten droef-
 heyd en innige smerte bevonden, dat niet alleen de voorschre-
 ven Procedures getrotteert hebben, tot in 't laast van de
 maand van January des Jaars 1692, voor en alear daar iets
 finaals ontrent de persoon van *D. Bekker* is geresolveert, en
 werkstellig gemaackt: Maar ook dat hy ondertusschen is ge-
 bleeven in zyn vollen dienst, en daar door nog overvloedigh
 stoffe en gelegentheyte gegeven, aan de lasteringen der geener
 die buyten syn, en over de Gereformeerde Kerke, de waar-
 heyt Gods daar inne gepredikt, en beleeden, mitsgaders de
 getrouwe bedienaren desselfs; gelyk meede aan de eenvoudi-
 ge in de Kerke van te denken, dat het gevoelen van *D. Bekker*
 in syn voorsz. boek openbaar gemaackt, so schadelyk niet en
 kost weesen als U Eerwaarde, mitsgaders de Eerwaarde Chri-
 stelyke Synodus, daar van geoordeeld hadden, ofte so ja,
 dat de eere van God, de interessen en aenbelangens so van de
 Kerke als desselfs getrouwe Herders en Leeraaren, moeste be-
 toont hebben meer ter herten te gaan den geenen de welke
 t'werk in handen hadden. Maar 't geene haar Supplianten
 droefheyd en smerte, mitsgaders swaare bekommeringen nog

aggraveert, vermeedert en veroorzaakt, is; Dat sy niet anders kunnen verneemen op al het geseyde gevolgt te wesen, dan dat D^o. Becker maar alleenlyk den tyt van twee maanden sal blyven gesuspendeert van syn publicquen dienst; dog naar het verloop van dien weeder sal werden geadmitteert; so tot de waarneeminge van dien als tot des Heeren hoogwaardige Avondmaal inde Gemeynschap deser Kerke; Ende wel dat dit sal geschieden, maar alleenlyk op eenige Articulen van pretense satisfactie door D. Becker overgegeven, by den druk, uyt last des Eerw. Classis van Amsterdam gemeen gemaakt: dewyle de Supplianten deselve Articulen van pretense Satisfactie in gesien, en overwoogen hebbende, niet en kunnen vinden dat D^o. Becker gehouden kan werden daar meede te voldoen, 't geene de meriten van de saacken, en gevolgen van dien ten deesen notoirlyk, en buyten contestatie, komen te vereyssen. Ende namelyk om dat hy in verscheyde passagien niet en gebruykt ronde en cordate expressien, maar veele seer flauwe, so niet dubbelsinnige: Insgelyx om dat hy seyt maar alleen over te neemen de ses eerste Articulen, hem eerst door de Eerw. Kerkenraad en daar naar door de Eerw. Classis van Amsterdam selve, voorgehouden; dog van alle de verdere Articulen van de Eerw. Kerkenraad voorz. schoon alle ten hoogsten billik en betamelyk, en wel specialyk mede het 13^{en} aanbelangende het wederroepen van syn boek, door een publicq geschrifte, geen gewagh en maackte, nog ietwes daar ontrent doet; Immers niet van eenig gewigte of æquivalent met, en, aan de gegeven schandalen, en ergernissen en veroorzaakte lasteringen voorz.: Maar ook wel voornamentlyk vermits hy immediatelyk naar het sesde Articul van zyn pretense satisfactie wel duydelyk te kennen geeft, dat hy als nog is blyvende by die selve dwalingen ten welkers respecte syn Boek, so by U Eerw. als by de

de eerwaarde Christelyken Synodus is verfoeyt geworden; so uyt vergelykinge van 't geene hy als vooren, immediate naar het 6te Artikulen heeft ter needer gesteld, met de expressien en Texten, agter aan heeft by gevoegt, klaarlyk is blykende; mengende daar boven in de bekendmaakinge voorsz. van te blyven by syn gevoelen, een onlydelyke affronteuse periode, te weten, *So is het dog dat dit myn gevoelen noyt, ook nog niet, hebben willen dogmatiseeren of het zelve gehouiden hebben als steunende op sulke onwedsprekelyke demonstratien*, dat misschien hier ontrent niet wat anders zoude kunnen gedacht worden: *Versoekende wyders in dat syn bysonder gevoelen te werden gedult*. Ook en kan ons niet satisfactoir voorkoomen dat D. Becker (behoudende syn gevoelen als booven) *het Wesentlyke der Formulieren van Eenigheyd heeft toe gestaan*; Dewyle dit niet alleen is contradietoir, en een tastelyke onmogelykheyt insluyt, maar ook om dat hy willende blyven Predicant van de Gereformeerde Kerke verpligt is de Formulieren van Eenigheyd toe te stemmen en te Prediken, so als deselve leggen by hem syn onderteekent, sonder te schuylen onder een æquivocque, van het wesentlyke der Formulieren, en dat dan by sig selven uytteleggen so als hy dat met syn gevoelen kan doen accordeeren. Gelyk by ons mede niet voor satisfactoir opgenomen kan werden, dat D. Becker tracht genoeg te geven, met slegts eenige betuygingen te doen tegens de lasterlyke gevolgen, waar meede hy de Kerke, en de vrome en getrouwe Herderen desselfs beswaart heeft gehad; Want, behalven dat dit is *Protestatio actui contraria*, eene betuyginge door de daad self wederleyt, en omver gestoten, so lange hy by syn gevoelen, als gesegt is, blyvende; so en werd dog ook daar meede in 't allerminste *niet herroepen syn verfoeyelyk gevoelen en syn boek, dat hy tot voortsettinge van dien, uytgegeven heeft*.

beeft: Gemerkt het wat anders is, syn gevoelen te schryven, en te leeren; Ende dat selve te doen op een lasterlyke wyse; En mits dien, genoomen de lasteringen al synde gerepareert, des neen, daar door dan niet en waare voldaan ten opsigte van de gevoelens en 't boek selve: Dewyl U Eerw. mitsgaders de Eerwaarde Christelyke *Synodus*, als mede de Eerw. Classis van Amsterdam de voorz. gevoelens van D. Bekker en syn boek hebben veroordeelt, ja verfoeyt als strydende met de gesonde leere; En over sulx niet en kunnen door de voorz. pretence reparatie, belangende de lasteringen, weggenoomen werden de scandaalen en ergernissen so binnen als buyten de Kerke, 't geene nogtans noodzakelyk moet geschieden, sal de Kerke in de gesonde Leere seculer gehouden werden. Ook en hebben de Supplianten geen genoegen kunnen neemen met de belofte van D. Becker, van nu hy syn gantsch schadelijke gevoelens vast publicq gemaakt en als een quaad saad rondsomme gesaayt heeft, slegts voortaan sig in 't prediken, Catechiseeren en schryven daar van te onthouden; Nadeemaal hy dat nog echter privatelyk en heymelyk genoegsaam soude kunnen, en ook vermoogen te doen, behoudens de overgifte by deese Articulen van pretense satisfactie, buyten en behalven, dat hem niet te vergen ware dat hy, blyvende by zyn gevoelens, gelyk hy verclaart te doen, dese beloften soude onderhouden, vermits hy dan soude moeten spreken en leeren, tegens syn gemoet en (naar zyn meeninge) beter weten, wanneer hem sodanige Texten in de H. Schrift ontmoeten, ofte hem te beurte quam te vallen, sodanige punten van de Christelyke Catechismus te verhandelen, dewelke met die syn gevoelens niet correspondeeren. Waar uyt dan ook volgt dat het aldus onmogelyk waare, so die buyten ons syn rondelyk derven verclaaren de band van eenigheyt en waarheyd in de Gereformeerde Kerke langer te be-

behouden: Want D^o. Becker dusdanig geduld werdende, so sal in vervolg van tyd en saaken, een jegelyk in onse Gemeente de vryheyt nemen om nieuwe gevoelens te verdigten of oude wangevoelens aan te nemen, en deselve onder de hand te leeren en voort te setten, en egter lidmaat blijven en als soodanig insgelyx gedult werden; En dit alles nog te meer om dat ondertusschen het boek van D^o. Becker vast inde Wereld blyft, sonder eenige de minste wederroeping van 't selve, of de verfoeyelyke gevoelens, daar meede 't selve doorweeven is: It geene nogtans by U Eerw. uit opgemelte 13de Art: D^o. Becker was gelaft te doen door een openbaar geschrift voor de geheele Wereld; ende dat wel met de grootste æquiteyt, dewyle hyop gelyke wyse syne verfoeyelyke dwalingen aan de weereld gemeen hadde gemaackt.

In ernstige overweeginge van alle 't welke de supplianten regtveerdiglyk bekommert geworden synde, dat door haar stilswygen, den toorn Gods, gewisselyk over de gantsche gemeente om dese schadelyke en verfoeyelyke dwaalingen, verwekt, niet alleen blijven, maar nog yveriger ontsteecken mogte werden, ende haare sincere wensch en begeerte, streckende tot welstand en bevordernisse van de waarheyd en de Kerke Gods, en dat deselve mochte van alle blame, en laster gesuyvert en bevryt werden, hebben met soeking van 't aangesichte des Heeren en overweeginge wat haar lieden in desen te doen stond, gevonden en geagt niets meer nog groter van hare verpligtinge te syn in desen; als meede dat niets meer van nuttigheyt wesen soude kunnen dan haar op dese wyse te adresseeren aan U Eerwaarde, als synde der supplianten eygen Herders, Leeraren en Ouderlingen, wiens forge en besorgingen sy lieden en aan wiens bescherminge de Goddelyke waarheden ter deser plaatse aanbevoelen en also de Supplianten de aldermaaste

ste syn, so als sy dan doen bydeesen; U Eerwaarde reverentlyk ver-
 soekende en biddende datse dog gelieven te besorgen en vervol-
 gens *niet toe te laten dat D. Becker de gemelde tyd van suspensie*
verstreeken zynde, wederom tot syn publycque dienst geadmitteert
werde, maar daar van mag geweert, en meede voor geen
lidtmaat van de Gereformeerde Kerke meer erkent werden,
 ingevalle en so hy D°. Becker syn voorsz. gevoelens by een
 openbaar geschrifte komt te herroepen, en sig rondelyk en
 openhartelyk te verklaaren, in volkomene conformiteyt en
 overeenstemming met de Kerke, Gods Heylige Woord, en
 de Formulieren van Eenigheyt, so als deselve leggen, en al-
 so opentlyk, en ter genoegens doet blyken, dat hy van syne
 verfoeyelyke dwalingen afstaat, waar by hy als noch is ver-
 blyvende, en waarom de Supplianten betuygen hem sodanig
 en so lange, niet voor haaren Leeraar te erkennen. Daar ne-
 vens meede versoekende en biddende gedienschtiglyk aan U
 Eerwaarde gesamentlyk, en meede wel speciaal aan allen, die
 in den name van U. Eerwaarde ter naaſter Classis sullen ver-
 schynen, van onſentweegen dese Requeste aan de Eerw.
 Classis van Amsterdam, te willen Communiceeren, en be-
 kent maaken, *ten eynde de Resolutie veranderd en de suspen-*
sie geprolongeert mogte werden, ter tyt toe D°. Becker geve
 genoegſame en volkomen satisfactie, welke voor alle Gere-
 formeerde Kerkelyke vergaderingen ſal kunnen bestaan en va-
 liden.

't Welk doende &c.

Was geteekent door een groot getal Lede-
maten deser Gemeente.

behouden: Want D^o. Becker dusdanig geduld werdende, so sal in vervolg van tyd en saaken, een jegelyk in onse Gemeynthe de vryheyt nemen om nieuwe gevoelens te verdigten of oude wangevoelens aan te neemen, en deselve onder de hand te leeren en voort te setten, en egter lidmaat blyven en als soodanig insgelyx gedult werden; En dit alles nog te meer om dat ondertusschen het boek van D^o. Becker vast inde Wereld blyft, sonder eenige de minste wederroeping van 't selve, of de verfoeyelyke gevoelens, daar meede 't selve doorweeven is: It geene nogtans by U Eerw. uit op gemelte 13de Art: D^o. Becker was gelaft te doen door een openbaar geschrift voor de geheele Wereld; ende dat wel met de grootste æquityt, dewyle hyop gelyke wyse syne verfoeyelyke dwalingen aan de weereld gemeen hadde gemaackt.

In ernstige overweeginge van alle 't welke de supplianten regtveerdiglyk bekommert geworden synde, dat door haar stilswygen, den toorn Gods, gewisselyk over de gantsche gemeinte om dese schadelyke en verfoeyelyke dwaalingen, verwekt, niet alleen blyven, maar nog yveriger ontsteecken mogte werden, ende haare sincere wensch en begeerte, streckende tot welstand en bevordernisse van de waarheyd en de Kerke Gods, en dat deselve mochte van alle blame, en laster gesuyvert en bevryt werden, hebben met soeking van 't aangesichte des Heeren en overweeginge wat haar lieden in desen te doen stond, gevonden en geagt niets meer nog groter van hare verpligtinge te syn in desen; als meede dat niets meer van nuttigheyt wesen soude kunnen dan haar op dese wyse te adresseeren aan U Eerwaarde, als synde der supplianten eygen Herders, Leeraren en Ouderlingen, wiens forge en besorgingen sylieden en aan wiens bescherminge de Goddelyke waarheden ter deser plaatse aanbevoelen en also de Supplianten de alderma-

ste

ste syn, so als sy dan doen bydeesen; U Eerwaarde reverentlyk versoekende en biddende datse dog gelieven te besorgen en vervolgen *niet toe te laten dat D. Becker de gemelde tyd van suspensie verstreken zynde, wederom tot syn publycque dienst geadmitteert werde, maar daar van mag geweert, en meede voor geen lidmaat van de Gereformeerde Kerke meer erkent werden,* ingevalle en so hy D^o. Becker syn voorsz. gevoelens by een openbaar geschrifte komt te herroepen, en sig rondelyk en openhartelyk te verklaaren, in volkomene conformiteyt en overeenstemming met de Kerke, Gods Heylige Woord, en de Formulieren van Eenigheyt, so als deselve leggen, en also opentlyk, en ter genoegens doet blyken, dat hy van syne verfoeyelyke dwalingen afstaat, waar by hy als noch is verblyvende, en waarom de Supplianten betuygen hem sodanig en so lange, niet voor haaren Leeraar te erkennen. Daar nevens meede versoekende en biddende gedienstiglyk aan U Eerwaarde gesamentlyk, en meede wel speciaal aan allen, die in den name van U. Eerwaarde ter naaster Classis sullen verschynen, van onsentweegen dese Requeste aan de Eerw. Classis van Amsterdam, te willen Communiceeren, en bekent maaken, *ten eynde de Resolutie veranderd en de suspensie geprolongeert mogte werden,* ter tyt toe D^o. Becker geve genoegsame en volkomen satisfactie, welke voor alle Gereformeerde Kerkelyke vergaderingen sal kunnen bestaan en valideren.

't Welk doende &c.

Was geteekent door een groot getal Ledematen deser Gemeente.

100

